

СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ И СТАНОВИЩА ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ ПО ПРОЕКТ НА ПРОГРАМА ЗА ХРАНИ И ОСНОВНО МАТЕРИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ 2021-2027 г., ВЕРСИЯ 1.3

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Предложения и становища	Приети/ неприети	Мотиви
1.	НСОРБ Писмо № И-975/20.07.21	<p>I.Раздел „Програмна стратегия“:</p> <p>1.Положително следва да се оценят описаните предизвикателства по редица елементи от набора от социални показатели, определен в подкрепа на Европейския стълб на социалните нрави. За по-голяма яснота, би могло идентифицираните такива, да се обособят в отделни секции със съответстващата им обосновка, например Предизвикателство: хора, живеещи в риск от бедност или социално изключване; Предизвикателство: материални лишения и т.н.;</p> <p>2.Въпреки обстойно представена програмна стратегия, липсва описание на взаимната допълняемост и полезните взаимодействия с други форми на подкрепа. Такива са Програмите за развитие на човешките ресурси и образование, които са включени в проекта на публикуваното за обществено обсъждане Споразумение за партньорство, а и е задължителен елемент от съдържанието на програмите (член 22, POP). В допълнение следва да се включи и информация, отново задължителна, за предизвикателствата в административния капацитет и управлението и мерките по опростяване, както и за изводи от минал опит.</p>	Приет за сведение.	<p>При разработване на текстовете на програмата УО следва образеца и изискванията на анекс V Образец за програмите, подпомагани от ЕФРР (цел „Инвестиции за растеж и работни места“, ЕСФ +, ФСП, Кохезионния фонд и ЕФМДР) по отношение на програмите, насочени към справяне с материалните лишения. УО работи по актуализиране текстовете на програмата, като ще вземе предвид Вашите предложения, където е приложимо. Подробна информация за допълняемостта и полезните взаимодействия с други форми на подкрепа може да се намери в т. Декриптиране на национални или регионални схеми за подпомагане към всеки вид помощ. Мерките по опростяване, включително базирани на минал опит са посочени в отделен раздел на програмата- Допълнения.</p>

		<p>II.Раздел „Таблица 3 Показатели за резултатите“: Наименованията на индикаторите следва да се унифицират, с описаните в Приложение III от Регламент 1057, а именно „брой на крайните получатели, получаващи подпомагане с хранителни продукти“ и „брой на крайните получатели, получаващи материално подпомагане“, включително да се посочат целевите им стойности към 2029 г.;</p>	<p>Приет за сведение.</p>	<p>УО работи по финализиране на Таблица 3: Показатели за резултатите</p>
		<p>III. Вид помощ „Топъл обяд“: „Специфични критерии за избор на бенефициенти“: настояваме от критерий I да отпаднат думите „която реализира дейността като местна дейност, въз основа на решение на съответния общински съвет“. Както нееднократно сме разяснявали до момента, топлият обяд се предоставя от общините чрез социална услуга „Обществена трапезария“, тъй като същото не е регламентирано като отделна социална услуга, за да бъде разкрито като местна дейност</p>	<p>Приет за сведение.</p>	<p>„Обществена трапезария“ не е дефинирана като социална услуга по смисъла на Закона за социалните услуги /ЗСУ/ и не се финансира като такава в програмата. Предоставянето на топъл обяд не следва да се разглежда единствено като продоволствена помощ за най- нуждаещите се лица. Чрез оказваната съпътстваща подкрепа, в допълнение към предоставянето на топъл обяд, дейността се отнася към социалните услуги, реализирани на местно ниво, с цел да се преодолеят последици от бедността. Съпътстващата подкрепа е механизъм за насочване на потребителите на топъл обяд към различни форми на социални услуги, които се реализират от общините. Общинската политика в областта на социалните услуги се определя от съответните Общински съвети, в съответствие с установените потребности на общинско ниво и приоритетите на държавната политика. В отговорностите на кметовете на общините е</p>

				<p>анализирането на проблемите и потребностите на местно ниво и провеждането на общинската политика в областта на социалните услуги, в съответствие с решенията на Общинския съвет. Аналогично, предоставянето на топъл обяд следва да се реализира в отговор на идентифицирани нужди на населението със съответната санкция на общинския съвет. В ЗСУ са регламентирани всички права и задължения на държавните и местни органи, свързани с предоставянето на социални услуги, като в допълнение са регламентирани и систематизирани правата и задълженията на общините като орган на местното самоуправление, а не само като основен доставчик на социални услуги. Предоставянето на топъл обяд не е делегирана от държавата дейност. Следователно може да се реализира като местна дейност от общини и райони на общини в страната в рамките на функция "Социално осигуряване, подпомагане и грижи" на общинските бюджети. Съгласно Закона за публичните финанси</p>
--	--	--	--	---

			<p>"Местни дейности" са дейностите по предоставяне на публични и други услуги, които общините предоставят въз основа на закон и/или решение на общинския съвет и които не се финансират като делегирани от държавата дейности.</p> <p>Изискването топлия обяд да се реализира като местна дейност се въведе в рамките на програмен период 2014-2020, след влизане в сила на ЗСУ. По този начин във всички общини, които получиха финансиране по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане услугата стана част от целенасочената местна социална политика, реализирана в подкрепа на хората, живеещи в материално лишение и в риск от социална изолация.</p> <p>В допълнение, това изискване е и един от основните аргументи дейността да се изпълнява единствено от общините.</p> <p>Законодателните възможности за възлагане от общините ще се използват и при реализиране на операцията, което ще създаде условия пряко приготвена храна да се предоставя при</p>
--	--	--	---

			равни условия на територията на цялата страна
	<p>IV. Вид помощ „Пакети за новородени“: С оглед спецификата на трите общини с районно деление и практиката не малка част от социалните услуги да се реализират от районните администрации, включително предоставянето на топъл обяд, предлагаме в частта „Допустимост на операциите“ последното изречение да придобие следната редакция: „Предоставянето на пакетите за новородени, при обоснована необходимост и с оглед гарантиране на национални покритие на помощта, може да се извършва и от структурите на Агенцията за социално подпомагане по места в партньорство с общините/районите на общините, при условие че критериите за допустимост на операцията и бенефициента са изпълнени така, както са посочени в програмата</p>	Приет	Ще бъдат направени съответните допълнения в програмата.
	<p>V. Вид помощ „Детска кухня“: Подпомагането с детска кухня, т.е. храна за обяд (супа, основно ястие и десерт) за деца от 10 месеца до 3 години, по същество е аналогично на успешно реализиращата се със съвместните ни усилия, подкрепа чрез топъл обяд. В тази връзка, както и с оглед целесъобразност и функционалност на бъдещата подкрепа в общините с районно деление, предлагаме в описанието на помощта да се предвиди освен изпълнението ѝ в партньорство с общините и с районите на общините</p>	Приет	Ще бъдат направени съответните допълнения в програмата
	<p>VI.Приоритет за техническа помощ: По отношение на предвидената подкрепа за дейности по оценка на ПХ, следва да се има предвид, че хоризонтална такава по всички програми е заложена в Програмата за техническа помощ. За избягване на двойно финансиране, заложените дейности в двете програми следва да се координират. В допълнение, ще е удачно съгласно разпоредбите на Регламент 1057 (член 23), да се предвидят и дейности по разработване на изискуемите 2 структурирани проучвания на крайните получатели по отношение на подкрепата, получена от ЕСФ+</p>	Приет за сведение	<p>Дейности по разработване на структурирани проучвания на крайните получатели по отношение на подкрепата, получена от ЕСФ + попадат в обхвата на следните индикативни дейности, които е предвидено да се финансират по линия на техническа помощ:</p> <p>....6. Извършване на проучвания, подготовка на експертни доклади, анализи, тестове и оценки, свързани с управлението на програмата, както и наемане на външна методическа и</p>

				<p>експертна помощ с цел подобряване на управлението и изпълнението на програмата, включително и за аналогични дейности, свързани с предишни и следващи програмни периоди</p> <p>Предвид стратегическия характер на ПХ не е необходимо изрично в текста да се посочват всички видове проучвания, които предстои да бъдат финансирани в рамките на периода 2021-2027 г.</p> <p>С оглед избягване на двойно финансиране УО ще координира процеса по изготвяне на оценка на ПХ с Програмата за техническа помощ. Подобен механизъм за координация вече е заложен в рамките на Програмата за техническа помощ чрез дейността на Междуведомствената работна група за оценка (МВГО) като платформа за обмяна на опит и механизъм за подобряване на качеството на извършваните оценки</p>
		<p>VII. Таблица 3.2., „Общо финансови бюджетни кредити по фонд и национално съфинансиране“: Стойността на националното съфинансиране, а оттук и общия бюджет на Програмата, се различава от посочения в проекта на Споразумението за партньорство.</p>	<p>Приет за сведение</p>	<p>За несъответствието е уведомено ЦКЗ. При изчисление на размера на националното съфинансиране не е съобразено изискването на чл.10 от Регламент 2021/ 1057 за ЕСФ + Регламента, където</p>

			изрично е посочено, че за програмите насочени към справяне с материалните лишения, каквато е и ПХ, се прилага размер на съфинансиране – 90%.
		<p>VIII. Раздел „Партньорство“: Обръщаме внимание, че съгласно Регламент 1060 (член X и член 38) партньорите се ангажират в целия процес па подготовка, изпълнение и оценка на програмите, включително чрез участие в мониторингови комитети, които се сформират в срок от 3 месеца, от датата на одобряване на програмата. С оглед на това, изискванията па Регламента следва да се отразят в раздела, включително да се опише сформирането на отделен или общ с друга програма Комитет за наблюдение на ПХ;</p>	<p>Приет за сведение</p> <p>Изискването на чл.38, т.1 от Регламент 1060/2021 за установяване на общоприложимите разпоредби за ЕФРР, ЕСФ +, КФ, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика не се прилага по отношение на програмите, ограничени до специфичната цел, предвидена в член 4, параграф 1, буква м) от Регламента за ЕСФ+, а именно програмите, насочени към справяне с материалните лишения чрез предоставянето на храни и/или основно материално подпомагане на най-нуждаещите се лица, включително децата, и прилагане на съпътстващи мерки, които подпомагат социалното им приобщаване. В тази връзка и в</p>

				съответствие с разпоредбата на чл.38, т.5 от Регламент 1060/2021 УО не предвижда структурирането на КН
		<p>IX. Възстановяване на допустими разходи от Комисията на държавите членки въз основа на единични разходи, еднократни суми и единни ставки, Топъл обяд:</p> <p>В раздел 1.9 „Метод за корекция“, се посочва, че в хода на изпълнение на мярката Управляващият орган предвижда при необходимост актуализиране на стойността на топлия обяд на тригодишна база. Така дефиниран посоченият текст, не осигурява гъвкавост за актуализиране на стойността на обяда, при необходимост. В тази връзка, предлагаме да се заличат думите „на тригодишна база“.</p>	Приет за сведение	Предвиденият период на актуализиране на стойността се базира на предвиждания тригодишен срок на договорите в рамките на една обявена процедура за кандидатстване по програмата.
2.	<p>Допълнителни коментари НСОРБ Съгласно писмо изх.№И-950/6/ от 09.08.2021</p>	<p>Вид помощ „Топъл обяд“:</p> <p>Високо и изключително положително се оценява продължаването на политиката, в партньорство с местната власт, за устойчива подкрепа на хората в неравностойно положение, на лицата с ограничено самообслужване, както и на живеещите в бедност и материални лишения. Като навременна, се счита и предвидената помощ за хора изпаднали в затруднено положение в резултат на природни бедствия, пандемии и други извънредни обстоятелства. Наличният опит на общините в предоставянето на топлия обяд, показва категорично нуждата и интереса от него, особено за възрастни хора със сериозни заболявания, когато същият се доставя до домовете им. За по-голям ефект от подкрепата, се препоръчва и комбинирането му с патронажни грижи, особено за самотноживеещите потребители.</p>	Приет за сведение	При реализиране на подкрепата с топъл обяд за хората в неравностойно положение ще се търси допълняемост с мерките, реализирани на местно ниво с общински, национални или европейски средства. Предвид различния профил и възраст на лицата от целевите групи, обект на подпомагане конкретните съпътстващи мерки, които ще бъдат реализирани за всяко лице ще бъдат определени на ниво изпълнение на проект след индивидуална оценка на нуждите. Те ще се изразяват индикативно в консултиране, съдействие и насочване на най-нуждаещите се лица за ползване на други социални услуги, предоставяни на територията на общината, включително и такива,

			финансирани от ЕСФ+, като например патронажна грижа.
	<p>Масово се изразява притеснение, че в текстовете на Програмата не са цитирани изрично като допустими административните и транспортните разходи и разходите за съхранение и приготвяне на храната, както и тези за реализацията на съпътстващи топлия обяд мерки. Както е известно, тези разходи са необходими, особено в контекста на пандемията от Covid-19, наложила осъществяването на доставката на храна до домовете на потребителите. В тази връзка, в текстовете на Програмата, съгласно разпоредбата на чл.22 от Регламент 1057, считаме че следва да се укаже, че в допълнение към единицата разход за топъл обяд, ще са допустими и следните разходи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • административни и транспортни разходи и разходи за съхранение и приготвяне, поети от бенефициерите, разпределящи храните и/или основното материално подпомагане на най-нуждаещите се лица, под формата на единна ставка в размер на 7% от разходите за топъл обяд (чл. 22, параграф 1, буква в) от Регламент 1057); • разходите за съпътстващи мерки, предприети от бенефициерите или от тяхно име и декларирани от бенефициерите, доставящи храните и/или основното материално подпомагане на най-нуждаещите се лица, под формата на единна ставка в размер на 7% от разходите за топъл обяд (чл. 22, параграф 1, буква д) от Регламент 1057). <p>Ще е удачно, аналогично да се укажат и този тип допустими разходи, както и други такива, изброени в чл. 22 на Регламент 1057, към описанието и на останалите видове помощ;</p>	Приет за сведения	<p>Подробно описание на допустимите дейности и разходи по всеки вид подпомагане ще бъде извършено в пакета документи за кандидатстване в съответствие с чл.22 Допустимост на разходите от Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013 и приложимото национално законодателство.</p>
	<p>Общините изразяват и категорична позиция, че посочената стойност от 2.70 лв. за единица разход за топъл обяд, е крайно недостатъчна за предоставянето на супа, основно ястие, хляб и поне веднъж седмично на десерт. На базата на анализи въз основа на реалното предоставяне на топъл обяд/обществена трапезария в последните 6 години, се изразява мнение, че минималната стойност за единицата топъл обяд, следва да не бъде по-малко от 3.00 лв. Сходно на изразеното ни експертно становище, се настоява да се заличат текстовете рефериращи към конкретната периодичност за актуализиране на стойността на топлия обяд, а именно на тригодишна база. Както заявихме, така дефинираният времеви обхват, не осигурява гъвкавост за актуализиране на стойността на обяда, при необходимост;</p>	Приет за сведения	<p>Стойността на единицата продукт към 2021г. е в размер на 2,70 лв. на лице на ден и е определена на база национална регулация и исторически опит при прилагането на опростени правила при аналогична процедура, реализирана в периода 2014-2020 г. Подходът за определяне на разход за единица продукт е</p>

				<p>приложен на база анализ на изпълнението и мониторинга върху договори с идентична насоченост в период от 36 месеца. В хода на изпълнение на мярката Управляващият орган предвижда при необходимост актуализиране на стойността на топлия обяд на тригодишна база в съответствие с инфлационните процеси и реалната икономическа ситуация в страната. Периодът е определен въз основа на виждането с бенефициентите да се сключват дългосрочни договори, за период не по-дълъг от 3/три/ години в рамките на една операция.</p>
		<p>Предвижда се основната целева група потребители на топлия обяд да се определят от кръга на лицата, получаващи ежемесечно или целево подпомагане на различни законови основания, както и от хора, чиито доходи не надвишават линията на бедност, определена за страната. С това дефакто се преповтарят целевите групи, на които общините предоставят топлия обяд в рамките на операция „3.1 -Топъл обяд в условията на пандемия от Covid-19“ по Оперативната програма за храни и/или основно материално подпомагане 2014-2020. Както е известно, така формулираните целеви групи доведоха до проблем с големия брой отпадащи потребители на топлия обяд, чийто доход след индексацията на пенсиите, надвиши линията на бедност. В допълнение и лица, които не са били обект на социално подпомагане в предходен период, само защото не е подавано заявление от тяхна страна, също не отговарят на условията за получаване на подкрепа. Масово общините информират и за случаи на лица във фактическа раздяла от години, живеещи в крайна бедност, но поради наличен брак и висок доход на съпруга/ата, оказващи се в невъзможност да се ползват от програмата. В тази връзка, общините предлагат от текстовете на Програмата да</p>	<p>Приет за сведение</p>	<p>По отношение на целевите групи основното разбиране, вложено при формулирането на подкрепата с топлия обяд е, че тази помощ се предоставя на хора от индикативно определените в програмата групи, които имат ежедневна нужда от нея, което ще бъде установявано от органите по социално подпомагане. Определянето на целевата група се основава на индивидуална оценка за всеки отделен случай, като се вземат предвид специфични критерии като възраст, увреждане, здравословно състояние, липса на роднини</p>

		<p>отпадат цитираните целеви групи, като на тяхно място се включват такива осигуряващи гъвкавост и индивидуален подход към най-нуждаещите се, например лица изложени на риск от бедност, социално изключване и материални лишения;</p>	<p>и др. и липса на достъп до ежедневна храна. По този начин органите за социално подпомагане могат да установят сред всички получатели на социални помощи в кои случаи има нужда от ежедневна помощ от типа "топъл обяд". Ще бъде дадена възможност за гъвкавост, така че да се гарантира, че подкрепата ще бъде предоставяна в необходимия обем, количество и честота, включително и при установени спешни и неотложни нужди. В случай на промяна в националното законодателство по отношение на обхвата и съответствието на предоставяната подкрепа, тези промени ще бъдат взети предвид и при определянето на целевите групи за подкрепа.</p>
		<p>Вид помощ „Детска кухня“: Освен подкрепата си за предвиденото подпомагане с детска кухня, общините обръщат внимание, че при предоставянето му, следва да се съблюдават изискванията и регулациите, включително към децата обект на подпомагане, регламентирани в Наредба на министъра на здравеопазването № 26 от 18 ноември 2008 г. за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях.</p>	<p>Приет за сведение</p> <p>Препоръката ще бъде взета предвид при разработване на пакета документи за кандидатстване по вид помощ „Детска кухня“.</p>
		<p>В заключение, общините ни информират, че предоставянето на топъл обяд по бъдещата Програма, следва да е в условията на значително намалена административна тежест в сравнение с настоящата, включваща предоставянето на огромен брой документация. Конкретни примери, които се посочват като взаимноизключващи се, са от една страна изискването за изпращането на списък с желаещи да ползват услугата до съответната Дирекция „Социално</p>	<p>Приет за сведение</p> <p>Препоръката ще бъде взета предвид при разработване на пакета документи за кандидатстване и ръководството за</p>

		<p>подпомагане“ (ДСП) подкрепени от депозирани от потребители заявления и декларации и от друга предоставянето на протоколи от заседания на Комисии по подбор на потребители на Управляващия орган. Тези протоколи се определят като ненужни и без стойност, тъй като реално ДСП подбират потребителите. Друг пример са отчетните документи за доказване предоставянето на съпътстващи мерки на потребителите, като протоколи, доклади, формуляри за обратна връзка и др. С оглед на факта, че документите са с идентично съдържание, се препоръчва обединяването им, което ще доведе до редуцирането им. Общините обръщат внимание и на трикратното удължаване на срока за предоставянето на топъл обяд по операция „3.1-Топъл обяд в условията на пандемия от Covid-19“, както и на очакваното четвърто такова, от 13.12.2021 г. до 31.12.2021 г. Въпреки че се проявява разбиране по удължаванията, най-вече за да се осигури непрекъсваемост на услугата за най-нуждаещите се, се препоръчва своевременното предоставяне на информация и по-голяма яснота за предстоящи такива действия, както и обхващането от същите на точен месечен период</p>		<p>бенефициенти по вид помощ „Топъл обяд“.</p>
<p>3.</p>	<p>Неформална мрежа от граждански организации „С грижа от 0 до 3“, застъпваща се за подобряването на политиките за майчино и детско здраве /strategy.bg/</p>	<p>1. Неформалната застъпническа мрежа от граждански организации „С грижа от 0 до 3“ приветства предложената за обществено обсъждане „Програма за храни и основно материално подпомагане 2021-2027“ и предложения в нея интегриран подход, който обвързва предоставянето на материална помощ и подпомагане с храни на най-нуждаещите се лица с насочването им към услуги и съпътстваща подкрепа, „индивидуално ориентирана към техните нужди и проблеми, за да се намери най-правилният път за повишаване качеството им на живот“. Изключително благоприятно е предвиденото хранително подпомагане на най-уязвимите деца на възраст от 10 месеца до три години чрез вид помощ 4: „Детска кухня“, която се очаква да обхване поне 10 000 нуждаещи се деца, на които ще бъде предоставян ваучер/карта/ за храна в детска кухня.</p> <p>В качеството си на защитници на правата и интересите на детето и неговото семейство, изразяваме своята готовност за участие в процеса на правене на публични политики, за подобряване на достъпа до храна и подобряване на храненето, в ранна детска възраст, особено сред уязвимите общности.</p> <p>В същото време изказваме своята загриженост, че в „Програма за храни и основно материално подпомагане 2021-2027“:</p> <p>Хранителното подпомагане на най-малките се ограничава изключително до предоставяне на ваучер/карта/ за храна в детска кухня. Това поставя няколко основни проблема:</p>	<p>Приет за сведение</p>	<p>Предоставяме следните пояснения по идентифицираните основни проблеми и формулираните препоръки:</p> <p>1.Относно възрастта на подпомаганите деца.</p> <p>Възрастовото ограничение за вид помощ “детска кухня“ произтича от националната регулация. Съгласно чл. 34, ал.1 от Наредба на министъра на здравеопазването № 26 от 18 ноември 2008 г. за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях „Детските кухни са организационно обособени структури, в които медицински и други специалисти приготвят, съхраняват и предоставят</p>

1. Ограничава възрастта на подпомаганите деца от 10 до 36 месеца.
2. Въпреки своите безспорни предимства като качество и разнообразие на предлаганата храна в детска кухня, тя осигурява хранителна стойност съответстваща на едно хранене на ден.
3. Програмата не предвижда мерки за подпомагане на семействата в периода на активно захранване на децата на възраст след четвърти месец, период който е най-ключов за развитието и здравето на най-уязвимите деца.
4. Децата, които отговарят на критериите за хранително подпомагане, но не отговарят на критерия за възраст не са равноправни да се възползват от тази възможност.
5. Въпреки предложени интегриран подход, в проекта на програмата не са предвидени мерки за подобряване на качеството на грижата за децата с фокус върху храненето.
6. Липсва яснота как се ще бъде осигурен равен достъп на нуждаещите се деца, които отговарят на критериите за хранително подпомагане, но живеят в населени места (общини), където не функционира услугата „детска кухня“.
7. Обхватът на доставчиците на социални услуги се ограничава до общините и услугите в подкрепа на ранното детско развитие по Проекта за социално включване (финансиран със Заем 7612BG от Международната банка за възстановяване и развитие в периода 2008-2015г.) и в следствие финансирани по ОПРЧР 2014-2020г.
8. Обхватът на мерките свързани с хранително подпомагане на децата в ранна детска възраст, предвидени в проекта на Програмата е много ограничен. В тази връзка, предвидените за подпомагане 10 000 деца на практика са много по-малко от реално нуждаещите се от хранителна подкрепа.

Въпреки това сме убедени, че „Програма за храни и основно материално подпомагане 2021-2027“ , предоставя механизъм за подобряване на качеството на живот на децата от най-уязвимите групи, но и предоставя уникална възможност за подобряването на хранителния и здравния статус на тази деца. В тази връзка предоставяме на Вашето внимание кратък анализ на ситуацията и нашите конкретни препоръки за включване към проекта на Програма „Храни и основно материално подпомагане 2021-2027“, вижте Приложение 1.

храна за деца от 10 месеца до тригодишна възраст.

2.Относно осигуряване на едно хранене на ден.

Програмата се насочва към уязвими групи от т.нар. неорганизиран контингент, който по смисъла на § 1 от Допълнителни разпоредби на Наредба на министъра на здравеопазването № 26 от 18 ноември 2008 г. за устройството и дейността на детските ясли и детските кухни и здравните изисквания към тях „са деца от 10 месеца до три години, отглеждани в домашна обстановка, на които се приготвя **обедно хранене** - на база подадена от родителите ежедневна заявка.“ Изискване по програмата е обхванатите деца да не получават хранене по друг ред. Децата в по- висока възраст следва да бъдат обхванати от системата на образованието, където също им се осигурява храна. Освен това следва да се има предвид, че мерките по програмата са помощ, която допълва всички останали национални мерки за повишаване благосъстоянието на децата, а не ги замества. Ето защо проблема с подобряване на детското хранене и то от най-

Приложение 1: Анализ на ситуацията и нашите конкретни препоръки за включване към проекта на Програма „Храни и основно материално подпомагане 2021-2027“

През последните години с все по-голяма категоричност се доказва важността на инвестирането в политики, програми, услуги и интервенции в подкрепа на развитието на детето в най-ранна възраст. За постигането на оптимално развитие, детето в тази възраст се нуждае от сигурна, безопасна и любяща среда, наред с пълноценно хранене и стимулиране от страна на полагащите грижи за детето. В същото време, недохранването, освен до ниско тегло и ръст, води до трайни и необратими промени в развиващия се мозък на детето и последващо изоставане в умственото и психично развитие. Това е така, защото в първите три години се изгражда 80% от капацитета на мозъка, като 75% от всяко хранене е „храна“ за него. За съжаление в България няма актуални национално представителни изследвания относно храненето на бременната жена, кърменето, захранването и храненето на малките деца. Анализът на данните за България потвърждава увеличаващия се брой на децата, живеещи в бедност – през 2019 г. 27.5% от децата на възраст 0 – 17г. са изложени на риск от бедност. **Това означава, че всяко 4-то дете живее в риск от бедност**, с нарушено право и възможности за постигане на пълния си потенциал. Освен това, **България е на второ място по детска смъртност в Европейския съюз (ЕС)**, като вероятността дете да умре между раждането и пет-годишна възраст е 70 % по – висока от средната за ЕС. Храненето на жената по време на бременността, кърменето, правилното захранване и хранене на детето са от изключително важно значение и с пряко влияние и въздействие върху развитието и здравето на детето в ранна възраст. Нашето проучване в рамките на застъпническата инициатива „Добро хранене за добро бъдеще“, на характеристиките на храненето на децата на възраст от 0 до 3 години в уязвимите общности, на базата на девет различни изследвания, проведени в периода от 2007 до 2020 година, показва:

1. Ниска продължителност на кърменето (средно 3 месеца, като изключителното кърмене е с много ниска честота – 4,2 % при децата до 1 месец, 1,3 % при кърмачетата на 4-5 месеца) и ранно захранване с неподходящи за възрастта храни.
2. Децата преминават много рано на обща храна, което води до недостатъчен прием на нужните вещества (липсва период на захранване или се захранват с кисело мляко).

ранна детска възраст няма как да бъде решен единствено и само със средства от Програмата за храни и основно материално подпомагане 2021-2027.

3.Относно подпомагане на семействата в периода на активно захранване.

Считаме, че поставения проблем е от особена важност за развитието на децата. Същевременно, следва да се има предвид, че поставения въпрос е специфичен и ангажира широк кръг заинтересовани страни (държавни органи и институции), имащи отношение към политиките за децата и семействата, в частност по въпросите за храненето на децата в ранна възраст. Периодът на активното захранване след четвърти месец изисква специфична експертиза, която не е от компетентността на Министерство на труда и социалната политика и Агенцията за социално подпомагане. Освен това с Делегиран регламент (ЕС) 2016/127 на Комисията от 25 септември 2015 година за допълване на Регламент (ЕС) № 609/2013 на Европейския парламент и на Съвета се въвеждат строги изисквания

3. По данни на НСИ (2020) близо 58% от децата от уязвимите общности не получават пресни плодове и зеленчуци веднъж дневно по финансови причини, а 52 % не получават поне едно хранене дневно, включващо месо, пиле, риба или вегетарианския им еквивалент. Това означава, че всяко второ дете не се храни пълноценно по финансови причини!

4. Храненето на децата (1-3г.) е еднообразно – с продукти с ниска биологична стойност.

5. Повишена консумация на нездравословни храни, която започва преди навършване на една година (храна/напитки с високо съдържание на сол, бързи въглехидрати и мазнини, като например газирани напитки, опаковани готови солени закуски, сладки и разтворими супи и бульони).

6. Възпроизвеждат се погрешни практики на хранене и модели на хранене, тъй като майките в ромска общност се допитват предимно до по-възрастни жени от общността за отглеждането на децата.

7. Данните на НЦОЗА показват, че 61% от ромските деца от 6-11м. месеца страдат от различни форми на анемия (в тази група заболяването е с обществена значимост), което налага спешни мерки за подобряване на храненето. Начало на подпомагането с храна, подходяща за възрастта след 10м. е вече прекалено късно.

и редица ограничения по отношение на храненето на кърмачета и малки деца. Целевите групи, към които се насочва програмата имат специфичен социален профил и към процеса на активно хранене след четвъртия месец следва да се подхожда индивидуално от компетентни лица, особено предвид тенденциите и изискванията за насърчаване на кърменето и ограничаването на фаворизирането на употребата на храните за кърмачета. В рамките на предвижданата съпътстваща подкрепа, реализирана в допълнение към предоставянето на помощта могат да се разработят брошури и информационни материали, които по достъпен и подходящ начин да съветват как да се полагат най-добри грижи за детето, включително и по отношение на храненето.

4.Относно равнопоставяне на децата.

Възрастовото ограничение произтича от нормативната рамка на Министерство на здравеопазването, което изцяло е съобразено със специфичните възрастовите особености на детския организъм. След навършване

на тригодишна възраст, децата се обхващат от системата на образованието, където също се осигурява храна.

5. и 7. Относно интегрирания подход.

Интегрираният подход и сътрудничеството са от изключително значение за подобряване на подкрепата за децата и техните семейства, включително в контекста на комплексните потребности на децата в ранна възраст. Освен осигуряване на храна от детската кухня, програмата има и друга ключова задача - да подкрепи и насочи семействата на децата към съществуващи услуги за повишаване на родителския капацитет, за намиране на работа и други подкрепящи услуги за преодоляване на бедността и социалната изолация. Освен това, във функциониращите социални услуги и към момента се предоставят дейности, свързани със семейно консултиране и подкрепа; подкрепа за формиране на родителски умения; консултиране и подкрепа на родители по въпросите на ранното детско развитие и отглеждането на деца и други. Обхватът и видовете

			<p>услуги, към които могат да бъдат насочвани семействата на подпомаганите деца не се ограничава само до услугите в подкрепа на ранното детско развитие по Проекта за социално включване (финансиран със Заем 7612BG от Международната банка за възстановяване и развитие в периода 2008-2015г.) и в последствие финансирани по ОПРЧР 2014-2020г. Целта на програмата е на местно ниво да се използва целият спектър на социални услуги и капацитетът на техните доставчици, така че да се намерят трайни решения за излизане от порочния кръг на бедността и предаването ѝ между поколенията. Що се отнася до интегрираната подкрепа, която да включва и компонентни за предоставяне на специализирани услуги в подкрепа на правилното хранене на децата следва да се отбележи, че тази препоръка не касае основно компетентността на МТСП и АСП. Тя следва да се обсъди с всички ангажирани страни (държавни органи и институции), имащи отношение към политиките за децата и семействата, в частност по въпросите за храненето на децата в ранна</p>
--	--	--	---

			<p>възраст, в т.ч. – Министерството на здравеопазването, Министерството на земеделието, храните и горите, Националният център по обществено здраве и анализи и други. В рамките на реализираните съпътстващи мерки е допустимо да се реализират и инициативи на местно ниво, с участието на съответните експерти, които да допринесат за повишаване качеството на грижата за децата с фокус върху храненето.</p> <p>6.Относно осигуряване на равен достъп до детска кухня.</p> <p>По програмата е предвидено общините, в които има развита услуга “Детска кухня“ да бъдат партньори на Агенцията за социално подпомагане. Възможността за включване на нови общини ще бъде отворена през целия период на реализация на мярката. Общините, в които няма създадени такива услуги и има такава потребност биха могли да преценят възможността да възлагат дейността да други доставчици по реда на Закона за обществените поръчки, при спазване на всички изисквания на Закона за</p>
--	--	--	---

				<p>храните и законодателството, уреждащо дейността на детските кухни и здравните изисквания към тях. При такава хипотеза няма пречка съответната община да се включи като партньор по програмата.</p> <p>8. По отношение на ограничения обхват на децата.</p> <p>Предвидения брой деца е индикативен и е определен на база данни от Агенцията за социално подпомагане за случаите по които работят отделите за закрила на детето през 2019 и 2020 г. Следва да се има предвид, че програмата се насочва към децата, които живеят в крайна бедност и в най-висока степен на социална изолация, каквото е и изискването на Европейския социален фонд +.</p>
		<p>2. Във връзка с нашата инициатива за подобряване на храненето на децата от уязвимите групи и за да разберем по-добре потребностите и зоните за подкрепа на семействата, през 2021г. проведохме редица фокус-групи и интервюта с майки на деца от уязвимите общности.</p> <p>По време на срещите ни майките ясно заявиха, че за да подобрят храненето на децата си, имат нужда от <i>регулярно хранително и материално подпомагане за цялото семейство</i>, наред с обучение и консултиране по въпроси, свързани с кърменето, храненето и храненето на детето.</p> <p>Препоръка 1: Да се увеличи възрастовия обхват на Програмата от раждането до 36 месец.</p> <p>Препоръка 2: Програмата да предвижда мерки за подпомагане на семействата в периода на активно хранване на децата на възраст след четвърти месец. Този период е много критичен и изисква специални</p>	<p>Приет за сведение</p>	<p>Становището на УО по препоръки 1, 2 и 7 е идентично със становищата представени по-горе.</p> <p>По отношение на Препоръка 3:</p> <p>Делегиран регламент (ЕС) 2016/127 на Комисията от 25 септември 2015 година за допълване на Регламент (ЕС) № 609/2013 на Европейския парламент и на Съвета не борава с понятие</p>

познания от страна на майките и полагащите грижи за детето, както и ресурси за да бъде преминат този ключов за развитието на детето период.

Препоръка 3: Във вид помощ 3: „Пакети за новородени деца“, да се предвиди възможност за подпомагане с адаптирано мляко – особено в случаите, в които освен критериите за допустимост за подпомагане, са налице и медицински показания за невъзможност на майката да кърми.

Препоръка 4: Освен ваучер/карта/ за храна в детска кухня да предвидят и други мерки за хранително подпомагане на най-малките, които да гарантират равен достъп на нуждаещите се деца, независимо дали в общината, в която живеят има действаща детска кухня. Такава алтернатива би била ваучер за храна и хранителни продукти, необвързани с детската кухня.

Препоръка 5: За най-нуждаещите се семейства да се предвиди възможност за допълнително хранително подпомагане – освен ваучер/карта/ за храна в детска кухня. Това се налага защото детската кухня е изчислена да предлага хранителна стойност равна на едно хранене на ден. Храненето само с храна от детската кухня макар и да ограничава риска от недохранване, не го елиминира напълно.

Препоръка 6: Да се предвиди възможност за комбинирано подпомагане по всички четири мерки, предвидени в проекта на Програмата, в случаите, в които това е наложително

Препоръка 7: Интегрираният подход, предвиден в Програмата да предвижда освен описаната „съпътстваща подкрепа за преодоляване на бедността и социалното изключване“, да включва и специализирани услуги в подкрепа на правилното хранене на децата: услуги за информиране, консултиране и обучение във връзка с храненето; (2) оказване на практическа подкрепа, свързана с изключителното кърмене, захранване и хранене на детето; (3) хранително суплементиране – предоставяне на хранителни добавки по препоръка на специалисти по детско хранене за нуждаещите се деца;

Друг елемент от контекста, който е свързан с подобряване на храненето на децата е динамиката в сектора за предоставяне на услуги за деца и семейства. На терен работят и други лицензирани доставчици на социални услуги за деца и семейства (освен общините), които предоставят услуги в тясно взаимодействие с ОЗД и АСП. Съществува разнообразие на услуги, които се предоставят на децата и семействата, извън тези създадени по Проекта за социално включване (финансиран със Заем 7612BG от Международната банка за възстановяване и развитие в периода 2008-2015г.) и в следствие финансирани по ОПРЧР 2014-2020г., които също могат да предоставят услуги на нуждаещите се семейства в подкрепа на ранното

„адаптирано мляко“, а с понятията „храни за кърмачета“ и „преходни храни“.

Подпомагането по програмата в голяма степен е универсално- предвижда да се осигуряват обичайно използвани стоки или хранителни продукти от семействата с цел да се спестят средства от семейните бюджети, които да се насочат за удовлетворяването на специфични нужди. В този смисъл осигуряването на храни за кърмачета или преходни храни е строго индивидуално, подчинено е на строги регулации и не може да бъде осигурено от програмата.

По отношение на Препоръки 4, 5 и 6 :

Освен ваучери/карти за детска кухня, програмата предвижда и други форми на подпомагане, предназначени за най- нуждаещите се лица и семейства в страната. Предвидено е да се предоставят основни хранителни продукти, влагани в приготвяне на храна за цялото семейство. Предвидено е и подпомагане с хигиенни и почистващи продукти, отново за нуждите на цялото семейство. А за

детско развитие. Необходимо е да се включи целият наличен потенциал от услуги и доставчици, за да се постигне целта – подобряване на храненето и качеството на живот на децата. С промените на Закона за социалните услуги, обн. на 17 февруари 2021 год., оставят редица неясноти по отношение на обхвата на услугите по чл. 15 и стандартите за предоставяне на социалните услуги. Вярваме, че за да е ефективно подпомагането на нуждаещите се семейства, то трябва да бъде обвързано с други, допълнителни мерки.

Препоръка 8: Изрично да бъде отбелязано, че лицензирани доставчиците на социални услуги (освен общините), също да могат да предоставят услуги в подкрепа на нуждаещи се семейства. Важно е всички семейства, които получават хранително подпомагане от АСП, да бъдат включени и в услуги за развитие на родителски умения (на местата, където такива услуги се предлагат).

Препоръка 9: При създаването на новите стандарти за социални услуги от ЗСП (чл.15, по т. 5 или т.3) да бъде включена Програма в подкрепа на храненето на децата 0-3г. , която да част от социалната услуга, която да позволява клиентите ѝ да се възползват и от възможностите за хранително подпомагане по „Програма за храни и основно материално подпомагане 2021-2027“, и да е финансово обезпечена.

новородените деца от бедни семейства е предвиден пакет с най-необходимите артикули.

Предвидените помощи по програмата могат да се предоставят комбинирано, така че да отговарят на реалните нужди на децата и техните семейства.

Във връзка с **Препоръка 8**

Предоставянето на материална помощ не е единствената задача на програмата. Нейната основна цел е да идентифицира най-нуждаещите се лица и съобразно конкретните им нужди да ги насочи към подходящи услуги, чрез които да се търсят устойчиви решения за постигане на по-високо качество на живот. Основна роля в този интегриран подход имат социалните услуги, по отношение на които има ясни законови регулации в страната. Както беше посочено и по-горе обхватът и видовете услуги, към които могат да бъдат насочвани семействата на подпомаганите деца не се ограничават само до услугите в подкрепа на ранното детско развитие по Проекта за социално включване (финансиран със Заем 7612BG от Международната

			<p>банка за възстановяване и развитие в периода 2008-2015г.) и в последствие финансирани по ОПРЧР 2014-2020г. Целта на програмата е на местно ниво да се използва целият спектър на социални услуги и капацитетът на техните доставчици, така че да се намерят трайни решения за излизане от порочния кръг на бедността и предаването ѝ между поколенията.</p> <p>Освен това е важно да се има предвид, че Програма за храни и основно материално подпомагане не финансира предоставянето на социални услуги.</p> <p>По отношение на препоръка 9 – при създаване на нови стандарти за социалните услуги да бъде включена програмата в подкрепа на храненето от 0 до 3 години, която да е част от социална услуга по смисъла на чл. 15 от Закона за социалните услуги (ЗСУ) – по-конкретно като част от дейностите към социалната услуга „общностна работа“ или „обучение за придобиване на умения“, за да бъде финансово обезпечена, експертното становище на Дирекция „Социално включване“ в Министерство на труда и</p>
--	--	--	--

			<p>социалната политика е че счита предложението за нецелесъобразно.</p> <p>Въпросите, свързани с правилното хранене и хранене, хранителното суплементиране, изключителното кърмене при децата са специфични по своята същност и изискват определени компетенции и познания извън социалната сфера. Често проблемите, свързани с правилното хранене на децата са съпътствани и с някои здравословни проблеми, водещи и до нарушения в развитието на детето. Обучения и препоръки в тази област се провеждат и дават от подготвени специалисти по детско хранене, консултанти по кърмене и здравни консултанти, които често имат и съответна образователно квалификационна степен по професионални направления в сферата на здравеопазването.</p> <p>Специалистите в тази сфера следва да притежават специфични знания и умения за консултиране, информиране и изготвяне на препоръки за здравословното хранене както на здрави деца, така и на деца, които биха могли да имат здравословни</p>
--	--	--	---

			<p>проблеми от различен характер. Програма в подкрепа на храненето не е социална услуга, както и не отговаря на дефиницията за социална работа, която е в основата на социалните услуги. Също така е допусната техническа неточност, като е цитиран Законът за социално подпомагане, вместо ЗСУ. В допълнение, в Правилника за прилагане на ЗСУ са посочени отделните елементи на разходите, формиращите финансовите стандарти на социалните услуги, делегирани от държавата дейности. В елементите на разходите, които формират размера на стандарта за делегирана от държавата дейност за социалните услуги „дневна грижа“, „резидентна грижа“, „осигуряване на подслон“ са предвидени и разходи за осигуряване на храна на потребителите. Няма как към финансовите стандарти за социалните услуги по чл. 15, т. 3 и т. 5 от ЗСУ да се включва програма в подкрепа на храненето на деца от 0 до 3 г., тъй като тези услуги по дефиниция не са насочени да оказват подобна подкрепа. Елементите на разходите, съставляващи отделните</p>
--	--	--	---

			<p>стандарти за финансиране на социалните услуги, делегирани от държавата дейности, са нормативно определени и няма как в тях да има препратка към Програмата за храни и основно материално подпомагане 2021-2027 г., каквото предложение е направено. Освен това, с оглед допълняемост на мерките и осигуряване на интегрирана подкрепа за лицата няма пречка ползващите социални услуги лица да се възползват и от подкрепа по линия на Програмата за храни и основно материално подпомагане 2021-2027 г., като е важно да се отбележи, че социалните услуги се предоставят съобразно желанието и личния избор на лицата.</p>
--	--	--	---